

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Пропріальна лексика різних типів утворює значну частину словникового складу будь-якої мови. Національно-забарвлені власні назви віддзеркалюють історію, традиції, побут, релігію і культуру країни або народу, до мови яких вони належать. З розширенням міжетнічних контактів роль перекладу постійно зростає, а мистецтво перекладу вдосконалюється, тому проблема адекватного відтворення власних назв при перекладі з однієї мови на іншу була і залишається актуальним завданням перекладачів.

Дисертаційне дослідження виконано в межах спеціальної теорії перекладу, орієнтованої на пару мов українська-англійська, що описує потенційні варіанти відповідників між цими мовами, а також чинники їх вибору під час перекладу специфічних класів українських пропріативів англійською мовою. Серед наявних сьогодні власних назв одне з центральних місць у суспільному й повсякденному бутті займають ідеоніми і прагматоніми – назви об'єктів і предметів духовної та матеріальної культури людства. Актуальним завданням спеціалізованого перекладознавства є визначення впливу етноспецифічної семантики та прагматики окремих власних назв на їх переклад іноземними мовами, зокрема, окреслення способів відтворення ономастичної лексики англійською мовою, виявлення шляхів досягнення синтаксичної, семантико-стилістичної та прагматичної адекватності в перекладі пропріативів, що мають денотати у духовній та матеріальній культурах українського народу.

Розвиток спеціальної теорії перекладу власних назв став можливим завдяки теоретичним та практичним розробкам вітчизняних ономастів і перекладознавців. До них належить, зокрема, вивчення класифікацій, семантики та специфічних лінгвістичних і екстралінгвістичних ознак власних назв (В. М. Калінкін, О. Ю. Карпенко, Ю. О. Карпенко, Є. С. Отін, О. В. Суперанська); дослідження лінгвоперекладацького інструментарію, особливостей відтворення культурно-маркованої та пропріальної лексики у перекладі (В. С. Виноградов, С. І. Влахов, А. Г. Гудманян, Д. І. Єрмолович, В. І. Карабан, Л. В. Коломієць, Т. Р. Кияк, І. В. Корунець, А. М. Науменко, О. Д. Огуй, С. П. Флорін, Ю. П. Чала та інші). Сучасні перекладознавчі дослідження повною мірою розкривають особливості перекладу власних назв у цілому (зокрема, фундаментальні монографії С. Влахова та С. Флоріна «Неперекладне у перекладі», Р. П. Зорівчак «Реалія і переклад»), проте аналіз перекладацьких прийомів та способів іншомовного відтворення національних ідеонімів і прагматонімів ще далеко не вичерпаний переліченими вище дослідженнями й потребує поглиблення.

Актуальність дослідження викликана зростанням інтересу

перекладознавчої науки до перекладу імен і власних назв української мови іноземними взагалі та відсутністю у сучасному перекладознавстві чітко аргументованої, вичерпної класифікації підходів до відтворення українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою, а також недостатньою систематизацією найбільш функціонально виправданих та семантико-стилістично адекватних способів перекладу окремих підкласів цих власних назв.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» «Фундаментальні дослідження у вищих навчальних закладах» (код 2210020) у межах наукової теми кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики «Теоретичні та прикладні аспекти дослідження типологічних і конкретно-мовних рис сучасного дискурсу» (протокол № 5 рішення Вченої ради ПНПУ імені К. Д. Ушинського від 29 грудня 2005 року, реєстраційний номер 0107U000467).

Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні особливостей відтворення англійською мовою українських власних назв на позначення об'єктів і предметів матеріальної та духовної культури.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

- схарактеризувати принципи класифікації українських назв предметів матеріальної та духовної культури;
- виокремити способи перекладу українських ідеонімно-прагматонімних реалій;
- простежити вплив білінгвізму на формування українського ідеонімного та прагматонімного полів;
- з'ясувати труднощі та проаналізувати особливості перекладу україномовних ідеонімів і прагматонімів англійською мовою.

Об'єкт дослідження складають найменування предметів матеріальної та духовної культури, що відображають сучасну етно- і соціокультурну своєрідність українського менталітету і мови в аспекті перекладознавства.

Предмет дослідження становить перекладацький інструментарій відтворення українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою.

Матеріалом дослідження є 1500 ономастичних одиниць з україномовних туристичних довідників, атласів, путівників, словників власних назв, підручників з лінгвокраїнознавства, текстів засобів масової інформації (загальною кількістю 6000 умовних сторінок) та їх відповідники англійською мовою, отримані методом суцільної вибірки.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети і розв'язання конкретних завдань дисертаційного дослідження ґрунтується на загальних положеннях системного аналізу з використанням загальнонаукових,

лінгвістичних та власне перекладознавчих методів: *метод суцільної вибірки* для створення корпусу матеріалу дослідження; *метод лінгвістичного спостереження*, який дав змогу окреслити функції композиційних компонентів, специфіку та характеристику досліджуваних складників при перекладі; *текстологічний аналіз*, з метою уточнення ролі власних назв у текстах різних типів; *трансформаційний аналіз* для висвітлення всіх можливих трансформацій під час перекладу українських ідеонімів і прагматонімів; *диференційний і генетичний аналіз* для об'єднання спорідненого і розмежування гетерогенного матеріалу; *порівняльний аналіз* перекладів, який полягає в аналізі форми та змісту тексту перекладу в зіставленні з формою і змістом оригіналу; елементи *методу кількісного обчислення* для підтвердження об'єктивності одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше здійснено комплексне вивчення особливостей перекладу української пропріальної лексики на позначення предметів і об'єктів матеріальної та духовної культури англійською мовою, які дозволяють зберегти адекватність і національно-культурну забарвленість відповідних власних назв. Розмежовано дефініції ідеоніму, прагматоніму та назв їх вужчих підкласів, конкретизовано їх диференційні ознаки, а також впроваджено класифікацію цих пропріативів за перекладацькими трансформаціями для досягнення адекватності/еквівалентності їх перекладу та ефективного відтворення лінгвокогнітивної картини світу українців через світогляд англомовних носіїв. Новим є проведення аналізу засобів реалізації перекладацьких трансформацій на мовних рівнях при перекладі українських ідеонімів і прагматонімів, а також подолання труднощів перекладу, що виникають через різне етимологічне походження назв, білінгвізм на деяких територіях України та нечіткі межі у лінгвістичній літературі при віднесенні ономастичних реалій до матеріальної або духовної культури країни-носія.

Практичне значення дослідження визначається можливістю застосування отриманих результатів роботи у перекладознавстві (розділи «Загальна теорія перекладу», «Основи редагування перекладів», «Стилістика перекладу»), у курсах лекцій, на семінарських і практичних заняттях із теорії та практики перекладу. Крім того, отримані дані можуть бути корисними при викладанні курсів з лінгвокраїнознавства (розділ «Зв'язок мови, історії та культури»), психолінгвістики (розділ «Психолінгвістичний аналіз процесів породження і сприйняття мовлення»), етнолінгвістики (розділи «Лінгвокультурологія», «Етноцентризм»), укладанні українсько-англійських словників і довідників ономастичної лексики.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації

було обговорено на засіданнях кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, 2011-2014) та висвітлено на п'яти міжнародних конференціях: Міжнародна наукова заочна конференція «Інтерактивна комунікація в контексті сучасних наукових парадигм» (Одеса, 2012); VII Міжнародна науково-практична конференція «Наукова дискусія: питання філології, мистецтвознавства і культурології» (Москва, 2012); VII Міжнародна науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови та літератури, присвячена пам'яті доктора педагогічних наук, професора В. Л. Скалкіна (Одеса, 2013); II Міжнародна наукова конференція “Science progress in European countries: new concepts and modern solutions” (Штутгарт, 2013); Міжнародна наукова конференція «Актуальні проблеми сучасної філології в контексті діалогу мов і культур» (Одеса, 2014).

Публікації. Проблематику, теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження викладено в дев'яти публікаціях: шести статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, одній статті у міжнародному науковому періодичному виданні Канади та двох матеріалах міжнародних конференцій. Усі статті написано одноосібно.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 192 сторінки, з них 162 сторінки основного тексту. Робота містить 10 таблиць і 3 рисунки. Список використаних джерел налічує 311 позицій, із них 102 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, схарактеризовано стан вивчення її в сучасному перекладознавстві, визначено актуальність та новизну роботи, окреслено мету й завдання дослідження, зазначено об'єкт і предмет дослідження, подано загальну характеристику фактичного матеріалу дослідження, методи його аналізу, вказано на наукову новизну та практичне значення результатів роботи, а також наведено відомості про апробацію одержаних результатів і структуру роботи.

У **першому розділі** «Теоретичні основи дослідження», який складається з трьох підрозділів, здійснюється аналіз наявних у лінгвістичній літературі підходів до проблеми статусу ідеонімів і прагматонімів у загальному та суто українському ономастичному просторі, подається огляд вітчизняних і зарубіжних студій щодо вивчення джерел та особливостей походження власних назв, що мають денотати у культурній сфері, розмежовуються поняття прагматоніму і хрематоніму, що досі мали суперечливу ієрархію в

ономастичній науці, також висвітлюються перекладознавчі категорії, принципи та підходи, що застосовуються для досягнення адекватності/еквівалентності відтворення української культурно-маркованої лексики засобами англійської мови. Виділяються чотири мовних рівні (фонетичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний), на яких можуть бути реалізовані трансформації, коли йдеться про систематизоване впровадження способів перекладу ідеонімів і прагматонімів у мовній парі «українська – англійська».

Українські ономастичні студії зробили значний внесок до розвитку досліджень з класифікацій ономастичного простору, етимологічного походження окремої пропріальної лексики, семантики і прагматики власних назв тощо. Але сучасна ономастична наука не зупинилася на цьому і, враховуючи той факт, що сама по собі вона є галуззю міждисциплінарною, стала проникати до інших філологічних напрямів, створивши таким чином певний плацдарм для вивчення особливостей і труднощів перекладу окремих класів пропріативів, пов'язаних із їх специфічною національно-культурною маркованістю та вживаністю у різних сферах буття.

За теоретичну основу дослідження покладено концепції В. С. Виноградова, А. Г. Гудманяна, Т. Р. Кияка, Л. В. Коломієць, В. Н. Комісарова, А. М. Науменка, О. Д. Огуя, О. Д. Швейцера, Ю. П. Чалої, які впорядковують способи перекладу як лексичні, граматичні та лексико-граматичні типові трансформації, які використовуються перекладачами для оптимального відображення змісту, стильових характеристик і загального тла при відтворенні оригіналу.

Слід зазначити, що на аналіз особливостей відтворення ідеонімів і прагматонімів України в англійській мові істотний вплив має визначення одиниці перекладу. Одиницею перекладу здебільшого виступає найменша смислова лексична одиниця тексту-донора, яка має формальні або функціональні відповідники у мові реципієнта. Така одиниця може мати складну структуру і включати в себе «неперекладні» для мови реципієнта структурні частини, які можуть зберігати в мові-донорі власні, відносно самостійні значення.

З погляду класифікації способів перекладу, в роботі представлено таке: одиниці перекладу визначаються його рівнем, що залежить від мовних рівнів. За структурною концепцією, мовні рівні – це підсистеми загальної системи мови (як мовної діяльності), кожна з яких відзначається певною сукупністю відносно однорідних одиниць мови. Ці підсистеми керовані відповідною структурою – набором правил, що регулюють використання мовних одиниць і категорій. Визначено, що переклад таких культурно-маркованих пропріальних одиниць, як ідеоніми та прагматоніми, відбувається на чотирьох мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лекси-

чному, синтаксичному, яким відповідають чотири рівні перекладу: фонем/графем, морфем, слів і словесних груп; також використовується принцип співвідношення перекладацької трансформації із тематикою, лексико-семантикою, прагматикою та стилістикою, які, поза сумнівом, накладають свій відбиток на зміни у текстах перекладу.

Досягнення адекватності при перекладі будь-яких текстів, повідомлень, окремих лексичних одиниць будь-якими мовами світу є чи не найголовнішою метою праці перекладача. Кожне із завдань, яке ставить перед собою спеціаліст з відтворення інформації засобами чужорідних мов, має безперечно якісно складати «пазл» поставленої мети і, головне, приносити ефективний результат. Тому реалізувати всі можливі заміни і трансформації на чотирьох вищезазначених рівнях – завдання перекладача, яке подекуди видається нездійсненним. Зустрічаючись із потребою втілювати будь-які фонетично-імітаційні, морфолого-категорійні, лексико-семантичні, синтактико-реченнєві трансформації тощо, перекладач повинен чітко дотримуватися поставленої кінцевої мети перекладу, розставляти пріоритети та вміти компенсувати будь-які лакуни, які можуть раптово виникнути та завадити процесу перекладу.

У процесі членування вихідного тексту і визначення одиниць перекладу виділяються два типи текстових одиниць, які підлягають перекладу: одиниці зі стандартною залежністю від контексту і одиниці з нестандартною залежністю. Переклад одиниць зі стандартною залежністю, або типологічно еквівалентних одиниць здебільшого порівняно легко здійснюється на рівні лексико-граматичних відповідностей з урахуванням типологічних характеристик двох мов. Ці одиниці становлять більшість в будь-якому звичайному тексті і визначають основу перекладу. При цьому перетворення вихідних одиниць такого типу носять також стандартний характер і зводяться до міжмовних відповідностей.

Аналіз сучасної наукової літератури у галузі перекладознавства дозволив дійти таких висновків: одиниці з нестандартною залежністю вимагають особливої перекладацької технології, тоді як їх структура і функції можуть суттєво відрізнятись у двох мовах і в умовах різних соціально-культурних традицій, а також індивідуального досвіду автора вихідного тексту, перекладача та рецептора тексту перекладу. При перекладі цих одиниць потрібні спеціальні прийоми перетворення, при цьому важливо враховувати поєднання таких чинників, як лінгвістичний, культурологічний та психологічний.

Лінгвістичний чинник виражається в тому, що перекладач застосовує той чи інший вид трансформації певних елементів вихідного тексту: транслітерацію, калькування, генералізацію, конкретизацію, заміну, перекладацький коментар і т. п.

Культурологічний чинник виражається у визначенні міри інформаційної

упорядкованості перекладного елемента в рамках і за межами вихідного тексту на підставі знань про соціально-культурні традиції, пов'язані з вживанням цього елемента взагалі і в цьому конкретному тексті, зокрема.

Психологічний чинник виражається у перекладацькій оцінці ступеня інформаційної упорядкованості цього елемента на підставі особистого досвіду і припущеннях про досвід автора вихідного тексту та/або рецептора тексту перекладу.

Терміни «еквівалентність» і «адекватність» здавна використовуються в перекладознавчій літературі, коли мова йде про переклад національно- і культурно-маркованих одиниць, реалій, власних назв тощо. Часом у них вкладається різний зміст, а подекуди вони розглядаються як синоніми.

Іншими словами, «еквівалентність» протиставляється «адекватності». У першому випадку основною цінністю є чіткість передання внутрішньої організації вихідного тексту, доскональна правильність його змісту. У другому – пріоритетною виступає легкість сприйняття нового тексту мовою перекладу, його «читабельність». Як результат, у рамках цих теоретичних підходів на практиці по-різному використовуються перекладацькі способи відтворення вихідних одиниць.

Фахівці, які покладаються на ідею «еквівалентності», шукають варіанти, найбільш близькі до оригіналу, і зустрічаються з проблемою «неперекладності»: далеко не кожному слову чи явищу одного мовного середовища є точний відповідник в іншій мові. Реалії культури можуть відчутно відрізнятись. І тоді прагнення до буквального перекладу стає абсурдним.

Перекладачі, які виходять з пріоритету «адекватності», прагнуть передати зміст оригіналу таким чином, щоб не виникло ситуації «неперекладності». Тобто передання змісту відбувається за допомогою так званої «адаптації». Слова і явища, відсутні в мовному середовищі, де отримує нове життя вихідний текст, замінюються на найбільш близькі за змістом аналоги. У цьому випадку може виникати проблема спотворення оригіналу.

Неперекладність і спотворення – дві основні проблеми перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою. Щоб їх обійти, перекладачі створюють нові стратегії роботи, нові моделі перекладу. Одним із підходів у перекладознавстві (В. Н. Комісаров) є розгляд перекладу не з вимог «еквівалентності» або «адекватності», а з можливості враховувати цілісну ситуацію в тексті оригіналу і максимально точно її відтворювати при перекладі. Такий підхід дозволяє враховувати всю сукупність об'єктів, предметів і явищ, реально наявних і уявних, а також їх смислові зв'язки в тексті оригіналу. Всі складові «ситуації» повинні бути виражені за допомогою відповідних структур мови перекладу.

Аналіз матеріалу дослідження надав можливість дійти такого висновку:

у перекладі лексичних одиниць, що мають денотати у духовній і матеріальній культурах, цим структурам відповідають міжмовно-еквівалентні способи транскрипції та транслітерації, характерні для творення еквівалентів; калькування та добір закономірних відповідників, спрямовані на досягнення закономірних функціональних відповідників; парадигматичні способи генералізації і конкретизації; синтагматичний спосіб перечленування; парафрастичний переклад.

Отже, після докладного аналізу основоположних роботи з ономастики і перекладознавства було висвітлено всі можливі загальнолінгвістичні, перекладознавчі, культурологічні, екстралінгвістичні чинники роботи фахівця з відтворення українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою на фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному рівнях тощо для досягнення бажаної оптимальної адекватності перекладу і збереження цінності інформації, що була закладена в найменуваннях предметів і об'єктів духовної і матеріальної культури України.

У **другому розділі «Методика проведення дослідження»**, який складається з двох підрозділів, розглянуто шляхи та критерії добору ономастичного матеріалу, організації перекладацького аналізу експериментального матеріалу, описано три принципи класифікації досліджуваних ономастичних одиниць, що прямо чи опосередковано впливають на процес їх перекладу.

Звернення до методики ономастичних досліджень дозволило відзначити, що особливе місце власної назви в мові, а ономастики – в мовознавстві, неминуче призводить до спеціалізації методів дослідження цього лексичного шару. Не дивлячись на те, що у сучасних ономастичних дослідженнях застосовуються усі без винятків лінгвістичні методи, більшість із них використовуються не в тому самому вигляді та обсязі. З іншого боку, ономастичний матеріал потребує для свого всебічного дослідження впровадження деяких додаткових прийомів, що не створюють достатнього ефекту при вивченні загальної лексики. Найчастіше в ономастиці науковці звертаються до дескриптивного, ареального, генетичного, типологічного методів, а також до різноманітних прийомів і методів порівняльно-історичного мовознавства.

Будь-які ономастичні дослідження відзначаються своєю міждисциплінарністю. Так, наприклад, у студіях з дослідження пропріативів такі прийоми, як атрибуція пам'ятників, палеографічний аналіз та інші, що широко використовуються істориками, виявляються наразі корисними. Водночас спрямовані вони на об'єкти, що виділяються лінгвістами, і слугують для того, щоб встановити хронологічну послідовність і автентичність текстів, що вивчаються. Лінгвіст і краєзнавець по-різному користуються даними географії чи історії, а також науковими та технічними прийомами, запозиченими у географів та

істориків. Із всього запозиченого інструментарію ономастиві важливо лише, коли і яке слово могло стати назвою одного з об'єктів на цій території або у цій культурі та за яких обставин.

Необхідність аналізу культурно-історичного тла, на якому створювались назви і на тлі якого вони відображались, потребує звернення ономастів до географічних, історичних та інших екстралінгвістичних матеріалів. Однак лінгвіст дивиться на власні назви зовсім інакше, ніж географ чи історик, і жодне злиття їхніх підходів до ономастичних досліджень принципово неможливе. Водночас історією та географією не вичерпується той комплекс екстралінгвістичних знань, який необхідний лінгвістові, що займається ономастикою. Його цікавить і психологія людини, яка створює назву, і соціологія колективу, що сприймає цю назву або не приймає як-небудь ономастичне новоутворення, і логіка, що дає підставу для різного роду ономастичних класифікацій, і матеріальна та духовна культура, відірвано від яких назви позбавляються тих коренів, якими вони пов'язані з соціумом. Саме зв'язок з культурою народу робить власні назви особливо яскравими засобами художньої виразності.

Не дивлячись на підвищений вплив екстралінгвістичних чинників на складання ономастичних систем і на переклад їх окремих одиниць іноземними мовами, неможливо констатувати безпосередню залежність типів власних назв від історичних формацій. Вплив історичних факторів опосередковано через мову та її лексичну систему. Умови життя створюють лише відомі передумови для прискореного або вповільненого розвитку окремих типів назв і найменувань. Вплив будь-якої доби завжди пом'якшується і нейтралізується традиційністю ономастичних систем і силою народних звичок.

Особливості класифікування досліджуваного матеріалу та методологічних засад, на яких будується вивчення ідеонімних та прагматонімних полів в ономастичному просторі, необхідно розглядати як систему, в якій подано розгорнуті поняття та шляхи проведення ономастично-перекладознавчого аналізу актуального матеріалу.

При класифікації матеріалу дослідження слід мати на увазі, що: по-перше, всі власні назви володіють значенням наочності, тобто частиною їх змісту (значення) є свого роду повідомлення про існування деякого предмета; по-друге, більшість власних назв позначають якийсь клас предметів, серед яких кожен предмет особливо виділяється; по-третє, власні назви, позначаючи індивідуальний предмет, закріплюють у своєму значенні деяку угоду, домовленість називати конкретний предмет певним чином; по-четверте, власні назви несуть у собі якусь інформацію саме про предмет, про його властивості (інформація може бути поширеною або непоширеною, певною мірою відомою в різних сферах спілкування; якщо інформація набуває поширення в масштабах усього мовного колективу, то

це означає, що відомості про цей предмет є частиною мовного значення власної назви).

У науковій літературі з перекладознавства існує безліч класифікуючих ознак і принципів, до яких звертаються науковці та спеціалісти з перекладу ономастичної лексики. У дослідженні виділено три принципи підходу до класифікації ономастичного матеріалу (*класифікації за денотатом, за етимологічним походженням і за перекладацькими трансформаціями*), що мають найбільший вплив на процес та якість роботи перекладача, який прагне досягти найбільшої адекватності при відтворенні українських назв культурних об'єктів і цінностей англійською мовою. Цей матеріал може бути допоміжним і основоположним при прийнятті перекладачем рішень стосовно ефективності виконання поставлених ним завдань.

Згідно з *класифікацією за денотатом*, запропоновано таку ієрархію ідеонімів і прагматонімів в українському ономастичному просторі:

ідеоніми – розряд онімів, що об'єднує різноманітні категорії власних назв, які мають денотати в розумовій діяльності; назви предметів духовної культури: артіоніми – назви творів мистецтва (напр., “*The Marilyn Diptych*” («*Диптих Мерилін*»)); бібліоніми – назви будь-яких писемних творів (напр., “*The Picture of Dorian Gray*” («*Портрет Доріана Грея*»)); гемероніми – назви періодичних видань (напр., “*The Times*” («*Таймс*»)); геортоніми – назви свят та ювілеїв (напр., *American Independence Day* (*День незалежності США*)); документоніми – власні назви окремих важливих документів (напр., *Magna Carta* (*Магна Карта, Велика хартія вольностей*)); хрононіми – назви найважливіших відрізків часу, епох, історичних подій (напр., *the Synod of Whitby* (*Синод у Вімбі*));

прагматоніми – розряд онімів, у якому об'єднано різні категорії власних назв, що мають денотати в прагматичній сфері діяльності людини, пов'язані з практичною, предметною галуззю; назви предметів матеріальної культури: порейоніми – назви транспортних засобів (напр., *HMS Ajax* (*HMS Аякс*)); фалероніми – назви орденів, медалей, відзнак (напр., *The Most Excellent Order of the British Empire* (*Найвизначніший Орден Британської Імперії*)); хремадоніми – назви окремих значущих культурних об'єктів (напр., *the Tiffany Yellow Diamond* (*Жовтий діамант Тіффані*)).

Класифікація за етимологічним походженням показала, що ідеонімна та прагматонімна лексика поповнюється з таких джерел: 1) шляхом природної онімізації апелятивів; 2) шляхом запозичення готових найменувань або іменних основ з інших мов; 3) шляхом штучного створення назв із лексики своєї мови; 4) шляхом подальшого перетворення власних назв своєї мови (деривація, трансонімізація).

За походженням ця лексика неоднорідна. Вона формувалася протягом багатьох століть у тісному зв'язку з іншими мовами. Переклад пропріальної лексики на позначення предметів і об'єктів матеріальної та

духовної культури України англійською мовою, окрім використання допоміжних ономастичних класифікацій, також потребує систематизованого підходу у виявленні перекладацьких трансформацій, що тією чи тією мірою мають застосовуватися перекладачем для адекватного відтворення ідеонімів і прагматонімів іноземною мовою.

У роботі зазначено, що вибір перекладацьких трансформацій при перекладі ідеонімів і прагматонімів України англійською мовою тісно пов'язаний із: 1) типом власної назви, що перекладається; 2) метою перекладача, що впливає із завдання замовника; 3) нечіткістю кордонів між чотирма мовними рівнями перекладу; 4) практично повною неможливістю використання лише одного типу способу перекладу; 5) суб'єктивною оцінкою матеріалу перекладачем.

Звернувши увагу на всі вищезгадані чинники, було запропоновано таку класифікацію за перекладацькими трансформаціями, яка схематично показує, які з обраних способів слід використовувати більшою мірою для перекладу ідеонімної лексики, а які – прагматонімної. У схемі (Рис. 1.) запропоновано два типи зв'язків між перекладацькими трансформаціями і типами власних назв культурних цінностей: 1) *суцільна пряма* показує найуживаніші пріоритетні способи перекладу; 2) *переривчаста пряма* демонструє існування поодиноких випадків використання вказаного способу перекладу.

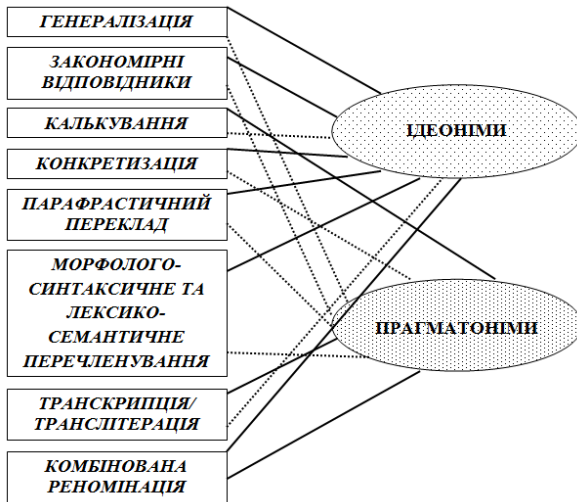

Рис. 1. Класифікація ідеонімів і прагматонімів України за перекладацькими трансформаціями при їх відтворенні англійською мовою

У третьому розділі «**Результати дослідження особливостей перекладу ідеонімів і прагматонімів з української мови на англійську**», який складається з чотирьох підрозділів, представлено детальний аналіз особливостей перекладу українських власних назв на позначення об'єктів і предметів матеріальної та духовної культури англійською мовою, лінгвокультурні проблеми відтворення ідеонімної та прагматонімної лексики України та демонструються узагальнюючі риси у формуванні адекватності при перекладі українських культурних найменувань англійською мовою.

Слід звернути увагу на той факт, що серед множини перекладацьких етапів існує низка найважливіших з них, до яких обов'язково повинен звертатися перекладач у процесі передачі українських назв духовної культури англійською мовою: по-перше, перекладачеві слід встановити національно-марковану приналежність та інші характеристики певного оніму (адже український ідеонім може походити з будь-якої іншої мови національних меншин); по-друге, перекладач має з'ясувати, чи не мають компоненти ідеоніму традиційних відповідників в мові перекладу; по-третє, при неможливості прямого перенесення компонентів власної назви і відсутності традиційних відповідників перекладачеві слід обрати спосіб серед перекладацьких трансформацій (*генералізація, закономірні відповідники, калькування, конкретизація, парафрастичний переклад, морфолого-синтаксичне та лексико-семантичне перечленування, транскрипція/транслітерація, комбінована реномінація*) з відповідними морфограматичними перетвореннями; по-четверте, перекладач повинен перевірити отриманий відповідник з точки зору синтагматичного і парадигматичного аспектів мови перекладу; по-п'яте, перекладач має провести аналіз перекладу з точки зору його адекватності та еквівалентності оригіналу.

Одним із найголовніших чинників у створенні адекватного перекладу українських ономастичних одиниць англійською мовою є саме підбір доцільного інструментарію способів перекладу. У роботах сучасних вітчизняних перекладознавців вважається, що на сьогоднішній день існує достатньо чітко окреслений набір способів і трансформацій, до яких звертається сучасний перекладач в процесі передачі окремих класів лексичних одиниць мови джерела мовою перекладу. Однак, разом із варіативністю цього перекладацького інвентарю виникають такі проблеми, як необґрунтованість вибору того чи того інструмента, неможливість одночасного адекватного комбінування обраних лексичних, граматичних і стилістичних методів, неоднозначність перекладацької номенклатури, яка час від часу іменує одні й ті самі перекладацькі явища по-різному, вплив білінгвізму та історичної традиції на формування ономастичних одиниць у мові-донорі і пошук відповідника у мові-реципієнті.

Аналіз матеріалу дослідження засвідчив, що найчастотнішим в англійському перекладі українських *артіонімів* є метод *калькування* (28,0% усіх випадків), у процесі якого не виникає суттєвих труднощів, оскільки він полягає у послівному перенесенні компонентів з мови оригіналу до мови перекладу. Калькування отримало таке розповсюдження тому, що до складу цієї категорії власних назв в українській мові найбільшою мірою входять апелятивні лексичні одиниці. Одним із яскравих прикладів калькування є переклад інсталяції гри Аліни Копиці «*Засади це*». Не дивлячись на те, що сама авторка називає свій твір англійським словосполученням “*Plug it*”, перекладач, який працює над оформленням вернісажу, пропонує власний варіант “*Pop it in*”, що також є влучним еквівалентом, який зберігає внутрішній зміст повідомлення в артіонімі, а також відповідає його стилістиці. Натомість незрозуміло, чому перекладач, при цьому, не використовує авторський переклад.

У випадку з перекладом *бібліонімів* суттєво пріоритетним є також використання *калькування* (38,0%), яке передає задум самого автора того чи того літературного твору, не вдаючись до якихось значних перетворень, що можуть дати читачеві хибну уяву про обраний твір. У цьому випадку перекладач не бере на себе відповідальність відтворювати назву якимись менш традиційними шляхами, а передає кожен компонент назви відповідно до мови-реципієнта (наприклад, «*Польові дослідження з українського сексу*» – “*Fieldwork in Ukrainian sex*”; «*Літаючий казан*» – “*The Flying Cauldron*”).

Враховуючи всі ймовірні похибки, дослідження дозволило дійти висновку, що назви засобів масової інформації (*гемероніми*) перекладаються шляхом *калькування* (42,0%) або *транслітерування* (58,0%). Слушним є той факт, що за традицією, яка склалася в багатьох країнах світу, назви газет, журналів, інформаційних брошур тощо транслітерують більшою мірою іноземні перекладачі. Наші співвітчизники ж віддають перевагу калькуванню, тому часто в Інтернеті або різних довідкових джерелах можна зустріти подвійні варіанти перекладу гемеронімів (наприклад, «*День*» – “*Den*”/“*The Day*”; «*Високий замок*» – “*Vysoky Zamok*”/“*High Castle*”; «*Українська правда*» – “*Ukrayinska Pravda*”/“*Ukrainian Truth*”). Водночас зустрічаються й ті, що мають один варіант відтворення англійською мовою: «*Правдошукач*» – “*The Truth Seeker*”, «*Дорожній контроль*» – “*Road Control*” – самопереклад; «*Україна молода*» – “*Ukrayina Moloda*”, «*Сільські вісті*» – “*Silski Visti*” – іншомовний перекладач.

Кількісний аналіз особливостей відтворення української *геортонімної* та *хрононімної* лексики англійською мовою засвідчує, що перше місце серед способів перекладу, вживаних під час передачі цих типів власних назв, займає *парафрастичний переклад* (31,0%). Цей специфічний спосіб поєднання кількох трансформацій для досягнення адекватності перекладу суто

українських назв свят, культурних заходів, урочистих та історично важливих подій полягає в додаванні перекладацького коментарю до будь-якої, не розкритої достатньою мірою для іноземця, національно-зabarвленої інформації, що міститься у геортонімі або хрононімі (наприклад, *Зелена Неділя* – “*Green Sunday*” (*Holy Trinity Day*); *Івана Купала* – *Ivan Kupala Day*; *День захисника вітчизни* – *Men’s Day (formerly known as The Soviet Army Day)*; *Хрещення Київської Русі* – *Baptism (Christianization) of Kyivan Rus*).

Під час аналізу кількісних даних особливостей відтворення українських індивідуальних назв окремих важливих документів (документонімів) в англійській мові виникла необхідність поділити досліджені способи перекладу на дві окремі групи за відсотком їх вживаності перекладачами, які працювали над передачею цих власних назв: більш пріоритетні – калькування (26,0% – наприклад, «Лист Володимира Мономаха до Олега Святославича» – “*The letter of Volodymyr Monomakh to prince Oleh Svyatoslavovych*”) і комбінована реномінація (21,0% – «Договір Олега з Візантією 911 року» – “*Treaty of Oleh with Byzantine Empire 911 A. D.*”), менш пріоритетні – морфолого-синтаксичне та лексико-семантичне перечленування (15,0% – «Рішення Земського собору про возз’єднання України з Росією» – “*Decision of Zemskyy Sobor to accept Ukrainian lands under protection of Oleksiy Mykhailovych*”), парафрастичний переклад (14,0% – «Руська Правда» – “*Ruska Pravda (Document of the laws of Kyivska Rus 11 century)*”), закономірні відповідники (13,0% – «Русько-Візантійський мирний договір» – “*Treaty of Prince Ihor with Byzantine Empire 944 A. D.*”) та транскрипція/транслітерація (11,0% – «Коломацька чолобитна» – “*Kolomatska cholobytna*”).

Порейоніми підлягають виключно транслітерації (100%) через той факт, що назви транспортних засобів України походять найчастіше від антропонімів або топонімів різного характеру і відрізняються від них лише наявністю лапок (наприклад, кораблі *U-402 «Костянтин Ольшанський»* – *U-402 Kostiantyn Olshansky*, *U-153 «Прилуки»* – *U-153 Pryluku*; фірмові потяги «Азов» – *Azov*, «Карпати» – *Karpaty*; літаки *Ан-22 «Антей»* – *An-22 “Antei”*, *Ан-124 «Руслан»* – *An-124 “Ruslan”*). І навіть у тих випадках, коли порейоніми складаються виключно з апелятивів, їх прийнято формально транслітерувати графічними засобами англійського алфавіту (наприклад, фірмові потяги «Голубі озера» – *Holubi Ozera*, «Лісова пісня» – *Lisova Pisnia*; літаки *Ан-225 «Мрія»* – *An-225 “Mriya”*, *Ан-26 «Циклон»* – *An-26 “Tsyklon”*).

Більший спектр перекладацьких трансформацій застосовується для відтворення українських фалеронімів і хремотонімів в англійській мові. Найчастотнішим в англійському перекладі українських назв нагород, орденів, медалей та окремих важливих об’єктів матеріальної культури є метод калькування – 52,0% (наприклад, *Медаль «За бездоганну службу»* –

Medal for Impeccable Service; Орден «Золота Зірка» – Order “The Gold Star”; *Каплиця Боїмів – Boim Chapel; Дача Стамболи – Stamboli’s Dacha*) та закономірні відповідники – 36,0% (наприклад, *Орден князя Ярослава Мудрого – Order of Prince Yaroslav the Wise; Орден Держави – Order of the Nation; Одеський художній музей – Odessa Fine Arts Museum; Успенський кафедральний собор – Assumption Cathedral*).

Існує також великий відсоток використання комбінованої реномінації, парафрастичного перекладу і морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного перечленування різних типів залежно від підкласу ідеоніму або прагматоніму, що перекладається. Помічено, що способи генералізації та конкретизації не отримують широко вжитку, зустрічаються лише поодинокі випадки їх застосування («Народні оповідання» – “*Tales of the Peoples*” (генералізація); «Панські жарти» – “*Nobleman’s Jest*s” (конкретизація); Святогірський монастир – *Sviatohirskyy Convent* (конкретизація)).

Зазначено і доведено суттєвий вплив білінгвізму та традицій, що склалися в українському суспільстві, а також важливість мети, поставленої перед перекладачем (передати культурно-семантичну наповненість оніму або констатувати факт існування конкретної назви у стандартизованій номенклатурі), на якість і форму перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою.

ВИСНОВКИ

Аналіз результатів дослідження особливостей перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою дозволив дійти таких висновків.

Класифікація ідеонімів і прагматонімів, представлена в роботі, є необхідною основою для аналізу особливостей перекладу українських власних назв на позначення об’єктів і предметів матеріальної та духовної культури англійською мовою.

Принципи, за якими можлива класифікація українських назв предметів духовної та матеріальної культур, об’єднують як загальнолінгвістичні, так і ономастичні та перекладознавчі чинники. Виявлено, що найбільший вплив на перекладача українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою мають такі ознаки вихідних пропріативів: їх денотати, що охоплюють різні об’єкти української культурної спадщини та етимологічне походження (разом із екстралінгвістичною інформацією, закладеною у назві).

Окреслення конкретного лінгвістичного інструментарію для перекладу українських власних назв на позначення об’єктів і предметів матеріальної та духовної культури уможливило запропонувати класифікацію перекладацьких трансформацій, що застосовується для відтворення ідеонімів і прагматонімів України засобами англійської мови у ситуаціях,

коли перекладач прагне до еквівалентності або адекватності перекладу. Було виокремлено спільні способи, притаманні перекладу як ідеонімної, так і прагматонімної лексики, незалежно від поставленої мети (*калькування, закономірний відповідник, комбінована реномінація*), та більш специфічні для окремих підкласів (наприклад, *транслітерування* в чистому вигляді притаманне гемеронімам і порейонімам, зрідка – артіонімам, бібліонімам, хрематонімам; *парафрастичного перекладу* і *морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного перечленування* зазвичай потребують артіоніми і бібліоніми, які відображають не лише менталітет народу в цілому, але й інтимне світобачення митця).

Формування українських ідеонімних і прагматонімних полів зазнає значного втручання білінгвізму на різних територіях держави. Найбільшою мірою існування саме російськомовних відповідників українській ідеонімній і прагматонімній лексиці, а також антропонімам, топонімам і апелюванню, що входять до їх складу, ускладнює процес або спотворює результат їх перекладу англійською мовою. Переклад українських назв повинен відбуватися саме з української мови, а не з будь-яких інших, незалежно від первинного походження назви.

Стосовно труднощів та особливостей перекладу українських власних назв на позначення культурних об'єктів і предметів, стало можливим стверджувати, що підбір різновидів перекладацьких трансформацій для досягнення адекватності перекладу українських ідеонімів англійською мовою помітно відрізняється від вибірки, призначеної для досягнення тієї самої мети при відтворенні прагматонімів у такій само мовній парі. Це пов'язано з необхідністю враховувати різницю у сприйнятті реципієнтом інформації, що стосується абсолютно різних і водночас взаємозалежних культур – духовної та матеріальної. Адже, метою, яку ставить перед собою перекладач, може бути як передання прагматичного значення того чи того предмета культури, так і відтворення його внутрішнього духовного змісту. Звідси виникає рішення перекладача – відтворювати буквральність чи змістовність власної назви.

Проаналізовані трансформації варіюються як у кількісному, так і у якісному планах залежно від того, що саме перекладається – ідеонім чи прагматонім. Домінуючими при перекладі українських ідеонімів англійською мовою є *калькування* – 32 %, *закономірні відповідники* – 24 % та *парафрастичний переклад* – 23 %. Існують поодинокі випадки *транскрипції/транслітерації* – 12 %, *морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного перечленування* – 7 %, *генералізації* – 1 % та *конкретизації* – 1 %, що не так повно передають ідеологічну змістовність власної назви, як попередні трансформації, але зберігають первісну національну забарвленість назви.

Стосовно перекладу українських прагматонімів англійською мовою,

картина вибору перекладацьких трансформацій докорінно відрізняється: під час перекладу пріоритетними є *калькування* – 42 % та *транскрипція/транслітерація* – 27 %. Третє місце за частотністю займають *закономірні відповідники* – 13 % та *парафрастичний переклад* – 13 %; виявлено також поодинокі приклади *морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного перечленування* – 4 %, *генералізації* – 0,5 % та *конкретизації* – 0,5 %.

Наразі вивчення особливостей перекладу українських власних назв на позначення об'єктів і предметів духовної та матеріальної культур англійською мовою має істотні **перспективи** для подальших досліджень фахівців з перекладу в таких аспектах перекладознавства, як розробка теоретичних засад для опису відношень еквівалентності/адекватності, пов'язаних із ономастичною лексикою; зіставлення двох мов з метою напрацювання потенційних одиниць еквівалентності; опис окремих труднощів перекладу, пов'язаних із проблемними мовними явищами, які мають розбіжності в принципах оформлення в різних мовах.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

1. *Пеліна О. В.* Особливості перекладу хрононімів з англійської мови на українську / О. В. Пеліна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2012. – № 14. – С. 242-248.

2. *Пеліна О. В.* До питання з проблем класифікації власних назв у перекладознавстві / О. В. Пеліна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2012. – № 15. – С. 145-152.

3. *Пеліна О. В.* Особливості перекладу фалеронімів з української мови на англійську / О. В. Пеліна // Новітня філологія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 44. – С. 164-170.

4. *Пеліна О. В.* Поняття «реалія» в перекладознавчому аналізі (на матеріалі перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою) / О. В. Пеліна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2013. – № 16. – С. 181-186.

5. *Пеліна О. В.* Труднощі перекладу ідеонімів і прагматонімів міста Одеси англійською мовою / О. В. Пеліна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2013. – № 17. –

С. 144-148.

6. *Пеліна О. В.* Адекватність перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою з використанням лінгвістичних, культурних і фонових знань перекладача / О. В. Пеліна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2014. – № 18. – С. 118-125.

7. *Пеліна Е. В.* Трудности адекватного перевода названий культовых сооружений с украинского языка на английский / Е. В. Пелина // International Scientific Journal : Euro-American Scientific Cooperation. – Hamilton, Canada : Accent Graphics Communications, 2014. – Volume 3. – P. 99-104.

8. *Пеліна Е. В.* К вопросу о переводе англоязычной хрононимии / Е. В. Пелина // Научная дискуссия : вопросы филологии, искусствоведения и культурологии : материалы VII международной заочной научно-практической конференции, 10 декабря 2012 г. – Москва : Изд. «Международный центр науки и образования», 2012. – Ч. II. – С. 152-156.

9. *Пеліна Е. В.* Проблема классификации названий предметов материальной и духовной культуры человечества и её влияние на переводоведение / Е. В. Пелина // Science progress in European countries : new concepts and modern solutions : papers of the 2nd International Scientific Conference, October 14-15, 2013 / edited by Ludwig Siebenberg. – Stuttgart, Germany : ORT Publishing, 2013. – P. 69-71.

АНОТАЦІЯ

Пеліна О. В. Особливості перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.16 – перекладознавство. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» МОН України, Одеса, 2014.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню особливостей відтворення українських власних назв на позначення об'єктів і предметів духовної та матеріальної культур при перекладі англійською мовою.

Розглядаються найбільш вживані і традиційні, універсальні та специфічні способи перекладу ідеонімів і прагматонімів з української мови на англійську. Описано труднощі, що виникають при перекладі даних розрядів ономастичної лексики сучасної української мови, в контексті англійської лінгвокультурної комунікації. Зроблено аналіз варіативності і частотності використання різних лінгвістичних способів відтворення українських артонімів, біблїонімів, документонімів, гемеронімів, геортонімів, порейонімів, фалеронімів, хрематонімів і хрононімів при

перекладі англійською мовою – генералізації, закономірних відповідників, калькування, комбінованої реномінації, конкретизації, парафрастичного перекладу, морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного перечленування і транслітерації/транскрипції.

Ключові слова: адекватний переклад, еквівалентний переклад, ідеонім, прагматонім, генералізація, закономірний відповідник, калькування, комбінована реномінація, конкретизація, парафрастичний переклад, морфолого-синтаксичне та лексико-семантичне перечленування, транслітерація.

АННОТАЦІЯ

Пелина Е. В. Особенности перевода украинских идеонимов и прагматонимов на английский язык. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.16 – переводоведение. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского» МОН Украины, Одесса, 2014.

Диссертационное исследование посвящено изучению особенностей перевода на английский язык украинских имен собственных, обозначающих объекты и предметы духовной и материальной культуры. В работе представлена история развития основополагающих принципов и методология исследований украинской ономастики и переводоведения. Освещена проблема научного поиска названий соответствующим денотатам в материальной и духовной культуре Украины, их принадлежности к идеонимным и прагматонимным подклассам.

Исследование демонстрирует результаты лингвистического анализа идеонимного и прагматонимного пространств в украинской ономастике; даётся характеристика принципам классификации исследуемого материала, влияющим на качество работы переводчика; определяется степень влияния билингвизма на формирование украинских идеонимов и прагматонимов в целом, а также при переводе на иностранные языки.

Адекватное восприятие и передача проприативов из области украинской культуры является значимым фактором деятельности переводчика. Рассматриваются наиболее употребляемые, традиционные, универсальные и специфические способы перевода идеонимов и прагматонимов с украинского языка на английский. Описаны трудности, возникающие при переводе данных разрядов ономастической лексики современного украинского языка с учетом контекста англоязычной лингвокультурной коммуникации. Проведен анализ вариативности и частотности использования различных переводческих средств при переводе на английский язык украинских артионимов, библионимов, документонимов,

гемеронимов, геортонимов, порейонимов, фалеронимов, хрематонимов и хрононимов – генерализации, закономерных соответствий, калькирования, комбинированной реноминации, конкретизации, парафрастического перевода, морфолого-синтаксического и лексико-семантического перечленения и транслитерации/транскрипции.

Ключевые слова: адекватный перевод, эквивалентный перевод, идеоним, прагматоним, генерализация, закономерное соответствие, калькирование, комбинированная реноминация, конкретизация, парафрастический перевод, морфолого-синтаксическое и лексико-семантическое перечленение, транслитерация.

SUMMARY

Pielina O. V. Ukrainian Ideonyms and Pragmatonyms Specificities in English Translation. – Manuscript.

The Thesis for a Candidate Degree in Philology, Speciality 10.02.16 – Translation Studies. – The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky” of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2014.

The dissertation research is devoted to the study of translation peculiarities of the Ukrainian proper names that represent objects of spiritual and material culture into English.

Adequate perception and translation of proper names from Ukrainian is a significant factor of a translator’s work. The study examines the most frequently used and traditional, universal and specific ways and means of translating ideonyms and pragmatonyms from Ukrainian into English. The work describes difficulties in translation of these types of onomastic units of modern Ukrainian in the context of English lingua-cultural communication. The analysis of variety and frequency different ways of translation (generalization, regular correspondences, loan translation, combined renomination, concretization, paraphrastic translation and transliteration/transcription) when rendering Ukrainian artionyms, biblionyms, documentonyms, hemeronyms, heortonyms, poreyonyms, phaleronyms, chrematonyms and chrononyms in English is presented.

Key words: adequate translation, equivalent translation, ideonym, pragmatonym, generalization, regular correspondences, loan translation, combined renomination, concretization, paraphrastic translation, transliteration, transcription.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПЄЛІНА ОЛЕНА ВАДИМІВНА

УДК 81'253+811.111+008

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
УКРАЇНСЬКИХ ІДЕОНІМІВ І ПРАГМАТОНІМІВ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

10.02.16 – перекладознавство

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник доктор філологічних наук, професор
Корольова Тетяна Михайлівна,
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри перекладу і теоретичної та
прикладної лінгвістики.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Коломієць Лада Володимирівна,
Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри теорії та практики перекладу
з англійської мови;

кандидат філологічних наук, доцент
Чала Юлія Петрівна,
Гуманітарний інститут Київського університету
імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри перекладу.

Захист відбудеться «26» червня 2014 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.05 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «26» травня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Е. В. Ларіна

Підп. до друку 22.05.2014. Формат 60x90/16. Папір офсетний.

Гарн. «Times» Друк цифровий. Ум. друк. арк. 0,9.

Наклад 100 пр.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.

Тел. 0949464393, 0487431393 email - 7431393@gmail.com